

М И Р

Виходить раз в тиждень.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Ukrain. Lan. Komis.
Berest.
Deutsche Feldpost
191.
Телефон
Berest, Ukrainisches
Land. Komis.
**Редакція рукописів
не звертає.**

ПЕРЕДПЛАТА:
Піврічно 6 м.
Чвертьрічно . . . 3 м.
Місячно 1 м.
Одно число:
в Бересті . . . 20 ф.
на провінції . 25 ф.

Ціна оголошень:
Петітовий рядок, або
його місце . 60 ф.
в надісланім 1 м. — ф.
в оповістках 1 м. 50 ф.
Товстий друк подвійно.
При зміні адреси
подавати стару і нову
адресу.
Зміна адреси 50 ф.

Завдання священника на Холмщині.

Холмщина в приналежних до неї частинах України, дорогий наш український край, це знищена уопосліджена сирота, яка без щастя й долі тиняється по під тини начерків границь, ведених по картах вельможними цього світа. Цей бідний край тим дорожчий, тим миліший для нас українців. І через це, що він такий бідний, викликає він у нас співчуття та охоту видобути всіх сил і викресання у нас горячого вогню любови та охоти помочи Холмщині, виратувати з біди, з нещастя і привести до добробуту, до просвітку та широю працею й організацією затвердити й утравалити приналежність Холмщини до належного їй пня України, в якійто пні знайде вона досить цілющих соків для уздоровлення й піддержання своїх привалих сил.

Ця трудна й відвічальна праця лежить на плечах усіх синів України, яких любов для дорогого краю Холмщини завела на оброслі буряном ниви нашого краю. Кожна одиниця, яку український народ післав сюди на позиції, мусить устояти на своїм пості, мусить беречи своїх завдань і не уступати перед ніякими противностями та неудачами. Ця праця хотяй тяжка мусить нам приносити втіху своїм успіхом в кожному разі; і на дармо ця праця не віде, бо ця праця буде віддана нікому іншому, а нашому дорогому краю, за який від віків боролися наші діди й прадіди, це земля зрошена кровію й потом нашого народу, якому доля казала осісти на цім краю наших українських земель.

Поміж працівниками на українській ниві являються всі щирі одиниці, яких завданням працювати над нашим народом, та не послідне, а може й найважливіше місце займають священники. Ці люде стекаються все з усіма верствами народу і вплив їх може бути великий, коли вони свою працю та своє завдання будуть вміти попровадити як слід. Священик є поставлений на працю над народом і то в найкращих і найвзнесеніших сторінках його життя. Священикові треба збагнути до глибини гадки, почування, взагалі ціле життя людей. Ніколи не можна йому відчужитися від населення й жити якби відгороджено від усіх. Він мусить так знати людей наскрізь, щоби просто відгадувати жадання їхні й не давати чекати, аж люде самі зачнуть домагатися цього, що можна було відгадати. В таким відношеню увільниться рівночасно священник від цього, щоби ним люде кермували.—Священик мусить помагати й бути провідником моральним у першій мірі і практичним до змозі в усіх напрямках життя населення. Повинен піти за наказом Христа: „Дайте, ви їм їсти!“

Корму для душі й тіла жадають від нас люде. І цього відмовити нам не вільно.

Людський і Божий обовязок вкладає на совість чоловіка завдання, щоби він відробив своєю працею заплату. Український народ дає нам заплату

в формі підмоги на життя й українська держава асигнує нам цю піддержку в формі грошей. За це треба по совісти відпрацювати цю вартість. Треба знати на кого і для кого ми працюємо. Зрадник Юда бувби цей, хто би за приятельські гроші працював на згубу приятеля, коли би в цім разі священник працював проти українського народу і проти української держави. Коли би робив не по своїм переконанням і не хотів згодитися з цим, що тут він є українським працівником на українській ниві, то най радше зрічеться. Розумний і совісний чоловік інакше не може зробити. Або—або. Або працювати щиро з любовію від серця для українського народу, або цього завдання відрічися, а не вносити їди в людські серця проти їх природних почувань, проти їх національних святостей.

Що більше—моральний обовязок вкладає на чоловіка завдання: не закопувати свій талан у землю, лише дати на користь людам. Простим робітником зарібником бувби цей, хто лише відробить заплату. Моральний обовязок домагається від нас чогось більше. Він домагається, щоби ми всі віддали для свого українського народу усе що ми маємо. Всякі засоби науки й наші природні обдаровання ми обовязані віддати на добро людей. Природне добро, наука, мистецтво українського народу мусить бути збогачуване нашим таланом. Цєю працею для загального добра працюємо ми і для себе, бо чим родина багатша, чим більше має всего подостатком, тим і членам цієї родини ліпше; чим українська родина-народ буде багатший, чим більше науки і штуки, тим і нам кожному членові українського народу буде ліпше і краще жити, тоді не буде дезертирів зпоміж українського народу, не буде такого, що буде встидатися назвати себе Українцем і ще з боязни буде оглядатися, чи хто почує. Тоді кожний сміло й гордо скаже кожному дивлячися просто в очі: „Я є Українець!“

До цього доведе наш український народ щира й невтомима—муравлина праця всіх не виключаючи нас священників. Тому не повинно бути такого, що стидався би чи боявся би в церкві чи де будь говорити: „Ви Українці!“ „наша гарна українська мова!“ „наша дорога Україна“. Говоріть так лише до народу про своє рідне, говоріть йому про це часто при кожній нагоді. Але до цього ще треба говорити з серця, треба перенятися любовію широю святою до всего українського. Лише тоді, коли будемо говорити з серця до серця, нас нарід зрозуміє, пійме й буде пам'ятати та піде при кожній нагоді на оборону українського народу.

Не можна й не треба боятися виголошувати патріотичні проповіді овіяні горячою любовію до України, до українського народу. Проти таких проповідей не знайдете нігде нічого ні в св. писмі, ні в переданню. Сам Христос вчив нас любити свій народ і працювати та й умерти навіть за нього.

Звертаймося до людей лише в його рідній українській мові. Ся мова, це дар Божий, даний нашому українському народові. Цю мову треба нам знати й лише в ній учити людей, люде нас зрозуміють і будуть нам вдячні.

Це відноситься й до католицьких священників, які працюють на територіях замешканих Українцями. І католицькі священники повинні зрозуміти, що церква є для всіх народів, що Христос послаючи учеників казав: „Ідіть і научайте всі язики (народи)“ Казав научати в їх рідній мові, яку їм Пан-Біг дав. Тому зіслав Бог св. Духа, який дав усім апостолам дар говорити різними мовами, щоби вони всі народи вчили їх мовою. Коли ви—католицькі священники—хочете бути христовими учителями, то мусите відречися експанзивної польської політики на українських землях. Своєю польською впертістю ви лише шкодите Христовій науці. Ви працюєте над українцями—католиками—тому мусите до них по Божому законові говорити по українськи, мусите учити їх молитися на українській мові. Не жадає від вас ні Бог, ні навіть папа римський, щоби ви українців-католиків змушували говорити по польськи й так само молитися по польськи, за таку працю Бог вас ніколи не надгородить лише вас покарає. Або відрічіться працювати над українським народом, або працюйте над ним в українським дусі. Інакше народ відвернеться від вас.

Працюйте яко правдиві наслідники Христової науки. Тоді і праця ваша буде відповідати внеслому і гарному завданню христової науки й заложеної ним церкви. Поганська ненависть до українства й до всего що українське мусить зникнути з ваших католицьких-церков, а згода, любов мусить запанувати на світі, цього Бог хоче й на це він заложив свою церкву. Ні наука, ні віра не каже вам бути ворогами цього народу, над яким ви працюєте, лише підшептам диявола ви дали послух. Тож уже час і пора викинути середовіччі запліснілі недожитки, а взятися по совісти в дусі народа, над яким ви працюєте, тут у цім разі в дусі українського народа, працювати над людьми. Таж і ви, українці-католики, нащадки українських родин, і ваш не оден предок молився гарячо до Бога за кращу долю України, чи ж вам

тепер пристало бути зрадниками цієї вашої батьківщини. Чи ж Бог і закони кажуть вам виступати проти українського народа і касувати його мову? Ні, ніколи!

Наверніться, підіть за порадою до цілючого джерела христової науки, а знайдете там раду, що лише з любовію народа і в шанованю і поважанню та береженю його цінностей наука Божа може мати успіх.

Підіть за народом як ми всі українці. А тоді праця ваша піде не на поперек культури не на поперек людських цінностей. Успіх і вдячність цього бідного обшарпаного народу буде за вами.

Ждемо на поміч лише в такій праці, яка йде дійсно на допомогу народові.

Розмова з головою української мирової делегації С. Шелухином.

Часописи подають розмову голови української мирової делегації С. Шелухина з представниками київської преси. На запитання співробітників, чому мирові переговори так затяглися С. Шелухин відповів:

— Українське суспільство — сказав він — починає хвилюватись, чому так довго тягнуться мирові переговори з російською делегацією і чому й досі ще нема мирового договору. Опублікування матеріалів дасть змогу кожному, на підставі документів, здобути собі повну відповідь, а поки-що я повинен завважити, що українська мирова делегація весь час намагається і вживає всіх заходів до найскоршого установаження мира і ні в яким разі не може взяти на себе провини за те, що справа затяглася. Сторони, що ведуть переговори не в однаковому становищі: Україна не воювала проти російської совітської республіки і не воює, нічим їй не загрожувала і не загрожує, а совітське військо і досі стоїть на українській території, з якої тим часом вивозиться в Росію хліб, худоба, фабрики, заводи. Україні потрібні кордони, а для совітської влади ці кордони були обмеженням її на українську територію фактичної влади, яка таким чином нічого не тра-

4)

Християнськ (?) вчинки полякв.

Докази на висшу (нібито) польську культуру, якою хочуть поляки і нас ущасливити.

7.

Готентотська льогка полякв.

Поляки усюди підносять жалі на утиски в Німеччині і в давній Росії і навіть в Австрії; в Америці, у Франції і перед цілим культурним світом представляють себе поляки за чистих мучеників. Тимчасом не так воно і було на світі. Під німцями поляки піднесли і матеріально і культурально, в Росії їм дуже добре жилося і ще Росія їм дозволяла польщити сусідні народи, а в Астрії, то їм так вже добре було, що і в самій польщі ліпше не буде. А вони все підносили жалі на утиски від чужих держав.

Там на весь світ кричуть і нарікають на утиски та називають себе мучениками, а тимчасом дають і гноблять українців так і в такий спосіб як ніхто в світі Поляки подібні до цього євангельського довжника, якому пан дарував великий довг, та він йдучи домів здибав свого бідного довжника, який йому винен був маленький довжок і за цей довжок він почав його душити на дорозі за горло і мучив, щоби зараз віддав

довг, хатяй цей просив його, щоби потерпів йому малий час.

Так поляки ту кричать, а з другого боку дають, гноблять других в ще гірший спосіб. Це так виглядає як злодій краде і кричить рівночасно, що його обкрадають. Поляки держаться засади: Не роби мені, що мені не мило, але я другому завдаю пакости, бо мені так добре, бо я так хочу.

Придивімся лише, що вони роблять в тих краях, які вони хочуть, щоби вони були польським, то є в Східній Галичині, Холмщині й Підляшші. Вони хочуть конечно, щоби українці тих країв були польськими, щоби вони пристали до польщі. Щож українці не хочуть належати до їх польщі, а вони їх за це гноблять. То так як опікун якийсь хоче конечно, щоби задержати чи взяти в опіку когось чужого, хатяй цей не хоче і хоче вирватися всіма силами з під цю мацошиною опіки, бо бачить, що опікун лише його використовує і обробовує його. Та все цей опікун не дає своему пупілеви стати своїм господарем і правним і неправним способом хоче конечно задержати його і його майно при собі та гнобить його при цім в страшний спосіб.

От до Холмщини, яку поляки хочуть конечно зробити польською і ніяк не можуть, бо це український край, висилають вони з Галичини і польських учителів і учительок цілими гурмами, ви-

тять од того, що й досі не встановлені політичні межі між Україною й Росією.

І от як-раз питання про межі стало найбільш заплутаним. Українська мирова делегація основним принципом розмежування між Україною і Росією вважає принцип етнографічний, з поправками, яких вимагають умови державні, економічні, географічні, адміністративні і культурно-національні. Російська-ж делегація довго не згоджувалася з цим принципом, але-ж свого принципу розмежування не виставляла і коли нарешті згодилася прийняти український принцип, то запропонувала таку межу, по якій до Росії повинно було одійти 4 повіти Волині і частин Чернігівщини, Харківщини, Катеринославщини і т. и. Межа проходила майже на гарматний постріл від Чернігівки і Харківки.

По цій межі тільки в Донецькій басейні повинно було одійти до Росії 20.000 квадратних верстов з двома з половиною мільонами української народності, весь чисто антрацит і майже весь кам'яний вугіль. Позбавлена такою межою лісу з півночі, при 12—15 проц. залежів гіршого вугілля, що лишилися-би на Катеринославщині—тоді як Україна споживає 70 проц. здобичі усього Донецького басейну—Україна зоставалася-би майже без палива. Залізні дороги, цукроварні і інші заводи, водопроводи, електричні станції, фабрики, парові млини—все це на Україні повинно було стати. Ця межа оддалаб Україну Росії в повне економічне рабство і руйнувалаб усяку українську державність і промисловість. Цим шляхом совітський уряд очевидно досягавби тієї мети, якої не досяг війною проти української державності. Треба до цього додати, що з українського кам'яно-вугільного району Росія до війни майже зовсім не брала вугілля. Цілком зрозуміло, що українська делегація на такі умови погодитись ніяк не може і справа з розмежуванням зтягла всю справу миру.

Щоб зрушити справу з мертвої точки була утворена експертна етнографічна комісія. Українські експерти представили російські і українські, німецькі, австрійські і інші наукові джерела, алеж після восьми засідань на дев'ятому виявилось, що і об'єктивні данні не привели до згоди.

силають і польських агітаторів і польських урядників та щеї польських єзуїтів, які церкви забирають; не лише дають їм папери відразу на подорож але ще урядово висилають і платять за дорогу. А українців не лише що з Галичини не пускають, але навіть жителів давних Холмщини українців не хочуть пустити до їх хати. Людей не пускають до їх власних церков.—Своїх священників посилають тузінами на Холмщину, а український не дістане ніяк пашпорту, бо кожний староста в Галичині поляк пашпорту українцеві не видасть під ніяким услієм. На весну цього року заїхало шість українських священників з Галичини з єпископом др. Боцяном до Холмщини, та їх зараз польські урядники на приказ польських ксьондзів казали жандармами викинути аж за границю. Не боялися поляки зневажити між тими священниками і католицького єпископа. Ці священники були гр. католики, о чім поляки знали, отже православія не ширялиби, проти якого нібито поляки місію ведуть, але з цього видно, що полякам ніколи о католицтво не ходить, лише о це, щоби ширити дальше польщу, до цього ширеня польщі і диявол бувби їм добрий і його прийняли, а католицького священника ні, як він лише українець.—Школи польські удержують всюди в Холмщині австрійськими урядниками і за австрійські гроші, а української школи ні одної не

Так іде праця в політичній комісії, а в фінансовій і економічній комісіях російська делегація тим часом після ряду засідань підготувала і поставила не менш неприємлемі вимоги, з прийняттям яких мирові переговори зтяглисяб на десятки років, навіть унеможливилисяб. Так наприклад російська делегація вимагає перенесення спірних питань на вирішення Гагського трибуналу, членами якого ні Україна ні Совітська республіка поки що не являються. У всякім разі ставити продовження мирових переговорів у залежність од того часу, коли Гагський трибунал вирішивби спірні питання, яких російська делегація на ґрунті большевицької програми піднімає вимимо-не-видимо,—це значилоб не діждатися мирового договору навіть унукам нашим.

Вимоги, щоби Україна взяла на себе відповідальність за всі ті керенки й інші гроші, яких совітський уряд на свою користь надрукував і розпустив десятки мільярдів, вимоги, заявлені в ноті од 14. серпня, щоби Україна заплатила совітській владі збитки, які Росія має од української державності, тоб-то за свою свободу од совітської влади і за свою державність,—все це такі вимоги, які тільки й можуть мати своїм найменшим наслідком зволікання переговорів.

Українська делегація одначе не втратила надії на добре закінчення мирових переговорів.

Совітська соціалістична влада проголосила на весь світ, що вона стоїть за мир „без анексій і контрибуцій“ і що вона прагне волі всім народам. Безперечно, що вимоги, заявлені українському самовизначенню совітською владою, містять у собі не чужі в світі вимоги од Українців анексій і контрибуцій за самовизначення та ще після війни, яку совітська влада на Україні прогнала. З задоволенням цих вимог, державність і свобода українського народу цілком касувалася-б. Все повернулося-б до попередньої російської централізації з усіма її наслідками та ще з додатком відповідальности за всі розпущені совітською владою паперові гроші, що для України повело б до знищення і банкрутства. Пройде недовгий час, вищесказана суперечність слова з ділом стане ясною для всіх і переговори про мир зійдуть з мертвої точки.

дозволяють відчинити, навіть в дома не дозволяють учителям учить по українськи.

Як вони пересвячують церкви і як змушують людей, щоби ходили на богослуження польських єзуїтів, про це вже знаємо. Як вони усіх р.-католиків змушують бути поляками, про це вже не треба говорити. Цього послідного способу винародовлювання через церкву і віру ніхто не уживає лише самі одні поляки на цілому світі. Навіть німці, на яких поляки найбільше варікають, ніколи не кажуть їм бути німцями для того, що вони католики. І німці є католики і поляки є католики, але німцями ніколи і на гадку не прийде говорити полякові, що він німець для того, бо він католик. Так потрафить говорити лише поляк, бо він має готентотську льогіку. Кожного українця, який є католик, поляк вже змушує до цього, щоби він став поляком і щоби він себе все називав поляком, а віру свою польською. Скажіть про це чужим людям в світі, то вони навіть не вірять, щоби поляки так робили. А це дійсно так є і поляки все над цим працюють і то їх головна задача: притягнути українця до катол. церкви (костела) перетягнути на латинство і рівночасно зробити з нього поляка. Так вони все ширять ту польщу. А чиж цей перетягнений став дійсно поляком? Ні! Він лише обряд змінив, але українцем він був, українцем є і українцем лишиться.

Україні—закінчив С. Шелухин, — потрібні мир і державні межі. Від браку того й другого вона багато втрачає. Через те українська делегація вживає всіх заходів, щоб у своїх вимогах бути скільки можливо більше поміркованою, справедливою, щоб швидше наблизитись до миру. Таким чином українська делегація прийняти на себе вину за те, що переговори затяглися, ніяк не може.

Р. С. Українсько-російські переговори перервано 7. жовтня 1918. на неозначений час. Українська мирова делегація перестала існувати—російська лишається в Києві для полегоджування справ; місто Раковського, який виїхав в „Совдепю“, лишається Мануїльський.

ВСЯЧИНА.

■ Вільсон відповів 14. жовтня 1918. на ноту (другу) Німеччини з 12. жовтня ц. р.; відповідь не дає ясних тверджень що до заключення мира, лише звертає Німеччині увагу на майбутні знищення французьких місцевостей при відвороті німецьких військ і затоплюваннях пасажирських кораблів німецькими підводними човнами. Далше сказано, що завішення оружя належить більше до вождів армії у Франції (Фоша) як до нього (Вільсона).—Відповідь на цю ноту вислала Німеччина 21. жовтня по полудні.—Фіртка до миру ще стоїть отвором, хотай мир відтягається цими висиланнями різних нот.

■ Українське міністерство і гетьман працюють над правом, яке опреділяло би вибори до українського державного Союму.

■ Австрійський цісар Карло видав 17. жовтня маніфест до народів Австрії, в яким оголошує, що від тепер Австрія буде складатися з національних держав. Австрія буде союзом держав. Кожний народ буде мати свою власну державу.

■ Українська держава в Австрії. Згідно з маніфестом цісаря буде утворена українська держава в Австрії з земель, замешканих українцями. Українці Східної Галичини увільнилися нарешті на все зі шпонів польського імперіялізму.—Холмщини й Підляшшя поляки не одержать, вони відходять до України.

І польські єзуїти нічо не зроблять, хотай не знати як будуть кричати і агітувати. Най Бог боронить і заступить, щоби Східна Галичина, Холмщина й Підляшшя належало до польщі, цего не може бути, Бог до цего не допустить. А і ми самі потрафимо стати в обороні наших земель і ціла Україна нам допоможе.

Щоби вже з нами таки поляки в своїй польщі робили, то можна би лише приблизно пізнати по цім, що вони в Галичині робили з українцями, де вони ще не мали усіх прав, де ще польщі не було. Вони якби були могли, то би всіх українців видушили, вимордовали.

Поляки не давали українцям університету заложити у Львові, заборонювали робити збори, віча, підчас виборів навіть стріляли селян, як ці не хотіли вибирати польського посла, заборонювали посилати дітей до школи висшої; українських шкіл не дозволяли закладати, а як які школи ще давні лишилися, то поляки їх перемінювали на польські, в урядах заборонювали енакше гогорити як по польськи, українців лаяли в уряді паскудними польськими словами, перетягали на латинство „на польське“, бідний чоловік міг дістати роботу або якусь посаду лише тоді, як перейшов „на польське“. Дітей українських в школі

■ Австрійський міністер заграничних справ Буріян (мадяр) уступає тому, що не хотів доклати тайного договору. Австрія зобов'язалася була найдалше до 15. липня 1918. відділити українську східну Галичину від польської західної.—Тепер вже не треба буде розділювати Галичини, бо вона вже стала розділеною через утворення української держави.

■ „Polszcza nierzondem stoi“. В польщі усеюди в посліднім часі стаються напади, убійства і рабунки; при цім вбивають поляки і німецьких жовнірів та жандармів. Коло Цеханова уловлено польських бандитів зі зброєю. Вони будуть покарані смертю. В богатых околицях зтягнуто з місцевостей контрибуцію і забрано аакладників, які будуть відповідати життям за вбитя німецького жовніра чи урядника.—В Варшаві йдуть бійки по вулицях.—Що до польського міністерства не може дійти до згоди між поляками.—Н. Рада доносить, що замкнено польську границу й нікого не випускається.—В австрійській окупованій польщі рівнож напади, морди і рабунки. При цім гинуть і австрійські офіцери і жовніри. Самі поляки вбивають польських панів і „польських ксьондзів“. Видно ці-і їм вже надоїли. А польські ксьондзи все йшли з панями. Найбільше польських бандитів гуляє коло Мехова і коло Ряшева в західній Галичині.—Поляки післали просьбу до Берліна, щоби не випроваджувати з польщі німецьких військ, бо вони небезпечні перед польським „ludkiem“.—От хай собі поляки в дома роблять спокій, а не чіпаються до української Холмщини й Підляшшя. Ці землі ми самі оборонемо перед польськими бандитами.

■ У Вівторок 15. жовтня закінчено 2 чергу учительських українських курсів в Бересті. Третя черга таких курсів пічнеться 1. падолиста і буде тревати до Різдва.—Рівнож буде в Бересті учительський семінар і вища початкова школа.—В середу уладили учителі пращальну вечеринку.

■ До українського притулку в Бересті приїдуть іще 40 дітей з Іванова Разом буде 80 дітей в тамтих, що приїхали з Росії.

били немилосерно за це, що не навчилися говорити по польськи, або засуджували на грошеву кару і бідний батько мусів платити, або забрати дитину до дому.—Одного гімназісту з с. В. пов. Золоч. польський учитель S. так побив, що цей 2 місяці був хорий, грубу палицю поломав на куски а це за се, що він заговорив по українськи до товариша. Цей хлопець був українець римо-катол. обряду, а такого вже поляки мають за поляка, хотай він українець.—Українських дітей поляки не приймають до школи висшої, тому, щоби українці не мали учених людей. М. К. з с. Т. пов. Золоч, мусів з батьком йти пішки 80 верстов до Львова на це, щоби в шкільній Раді виклопатати, щоби його прийняли до гімназії, бо польський директор гімназії в Золоч. не хотів його прийняти, бо він українець. А кілько дітей марнується через несовісних польських професорів. Польський професор не учить, а лиш старається злапати на чімсь україн. ученика, щоби йому дати злу клясу і вигнати зі школи з 70 україн. учен. школу гімн. кінчить 15. В університеті у Львові і кров лилася з молодих українських голов і трупи були. От такий рай,—але де!—ще гірший був би в польщі. Най Пан Біг боронить!...